2-qism.8-dars

Maqsad: Modelni o’qitish;

Train dataset Independent variables (features → xususiyatlar) va depending variables (Target → maqsadli o’zgaruvchilarni) o’z ichiga oladi.

Ma’lumotlarni o’rganish orqali ma’lum

Pattern (naqsh)

- Pattern — bu **takrorlanadigan qonuniyat yoki bog‘liqlik** bo‘lib, ma'lumotlar ichida kuzatiladi. Bu ma'lumotlar ichidagi yashirin munosabatlarni ifodalaydi.
- **Odatda nimani anglatadi?**
    - Takroriy tendensiyalar yoki xarakterli xususiyatlar.
    - Naqsh ma'lumotlar asosida avtomatik ravishda ochiladi.
- **Misollar**:
    - Xaridlar ma'lumotida:
        - "Agar xaridor non sotib olsa, katta ehtimol bilan sut ham sotib oladi."
    - Tasvir tahlilida:
        - "Tasvirda dumaloq shakl va ikki chiziq bo‘lsa, bu ehtimol bilan ko‘z bo‘lishi mumkin."
- **Ma'lumotlar tahlilida roli**:
    - Bashorat qilishda ishlatiladi (masalan, tendensiyalar yoki takroriy holatlarni prognoz qilish).

Framework (Tuzilma)

- Framework — bu **tizimatik usul yoki qoidalar majmuasi** bo‘lib, muammolarni hal qilish yoki jarayonlarni tashkil etish uchun ishlatiladi.
- **Odatda nimani anglatadi?**
    - Modellar, algoritmlar yoki yondashuvlar to‘plami.
    - Tuzilma aniq qoidalar yoki jarayonlarni belgilaydi.
- **Misollar**:
    - Mashinani o‘qitishdagi frameworklar:

        - TensorFlow, PyTorch: Neyron tarmoqlarni yaratish va o‘qitish uchun platformalar.
    - Jarayon frameworklari:
        - CRISP-DM: Data mining jarayonlari uchun standart model.
- **Ma'lumotlar tahlilida roli**:
    - Naqshlarni aniqlash uchun ma'lumotlarni o‘rganish yoki modellashtirishni osonlashtiradi.

EDE (Explotory Data Analysis)

- Dastlabki ma’lumotlarni tahlil qilish jarayoni

KLIB ???

KLIB — bu Python uchun mo‘ljallangan kutubxona bo‘lib, u ma'lumotlarni tahlil qilish va ishlash jarayonlarini tezlashtirish va soddalashtirish uchun foydalaniladi. Ayniqsa, **EDA (Exploratory Data Analysis)** jarayonlarini avtomatlashtirish uchun qulay vosita hisoblanadi.

pip install klib

KLIB oddiy va tezkor EDA uchun bir nechta qulay funksiyalarni taqdim etadi.

- **Ma'lumotlar haqida umumiy ma'lumot olish:**

import klib import pandas as pd

Ma'lumotlarni yuklash

df = pd.read_csv("data.csv")

Umumiy tozalash va statistik ma'lumotlar

klib.clean_column_names(df) # Ustun nomlarini tozalash klib.describe(df) # Statistik xususiyatlar

klib.missingval_plot(df) # Yo‘q qiymatlar grafikasi

klib.corr_mat(df) # O‘zgaruvchilar orasidagi korrelatsiyani hisoblash klib.corr_plot(df) # Korrelatsiya matritsasining grafik ko‘rinishi

klib.cat_plot(df) # Kategorik ustunlarning taqsimoti klib.dist_plot(df['column_name']) # Sonli ustunning taqsimoti

Xususiyat	KLIB	Seaborn	Matplotlib
Maqsadi	Avtomatlashtirilgan EDA	Statistik vizualizatsiyalar	Moslashtirilgan grafiklar
Foydalanish qulayligi	Juda oson	Oson	Murakkabroq
Grafik sozlash	Cheklangan	O‘rtacha	Juda moslashuvchan
Avtomatlashtirish	Ha	Yo‘q	Yo‘q
Moslik	Tezkor tahlil uchun	Statistik grafiklar uchun	Maxsus grafiklar uchun
Eng Ko‘p Foydalanadigan Kodek Misollari	klib.describe(df), klib.missingval_plot(df)	sns.heatmap(corr), sns.pairplot(df)	plt.plot(x, y), plt.scatter(x, y)

ROC and AUC

ROC (Receiver Operating Characteristic) Egri chizig’i.

ROC - Modelni qanchalik yaxshi ishlayotganini baholaymi. Bu grafik orqali modelingiz qanchalik yaxshi qarorlar chiqarayotganini baholaymiz.

Misol:

- **Tibbiyotda:** Kasallikni (masalan, diabetni) aniqlovchi model.
    - **True Positive Rate (TPR)**: Model kasallikni bor deb topdi va bu to‘g‘ri (masalan, kasallik haqiqatan bor edi, va model buni to‘g‘ri topdi).
    - **False Positive Rate (FPR)**: Model kasallik bor deb aytdi, lekin aslida yo‘q edi.

ROC egri chizig‘i — bu kasallik bor-yo‘qligini aniqlashdagi to‘g‘ri va xato qarorlar o‘rtasidagi muvozanatni ko‘rsatadi.

- **X o‘qi (FPR):** Xato topilgan holatlar.
- **Y o‘qi (TPR):** To‘g‘ri aniqlangan holatlar.

AUC (Area Under the Curve)

AUC — bu ROC egri chizig‘ining ostidagi maydonni o‘lchaydi va modelingiz umumiy ishlashini ko‘rsatadi.

AUCni tushuntirish:

- **Tibbiyotda:** Agar AUC = 1.0 bo‘lsa, model barcha kasallik holatlarini to‘g‘ri topmoqda (ideal model).
- **AUC 0.5 bo‘lsa:** Model tasodifiy taxmin qilayotgan bo‘lib, ishlashi yomon.
- **AUC > 0.8 bo‘lsa:** Model yaxshi ishlamoqda.

Sohaga mos izoh:

- **Sug‘urta:** Agar AUC yuqori bo‘lsa, modelingiz mijozning xavfini aniq baholay oladi.
- **Ta'lim:** Agar AUC yuqori bo‘lsa, test natijalariga qarab o‘quvchining bilim darajasini aniq topadi.

Plotly Express - ma'lumotlarni interaktiv va chiroyli grafiklar yordamida tahlil qilish uchun qulay va oson foydalaniladigan vosita.

pip install ipywidgets

pip install plotly bu ikkasi terminalga

import plotly.express as px bu pythonda

Plotly Expressning asosiy vazifalari:

1. **Interaktiv grafiklar yaratish:**
    - Grafiklarni avtomatik interaktiv qilish (masalan, sichqoncha bilan ustiga bosish yoki kattalashtirish imkoniyati).
2. **Ko‘p turdagi grafiklarni yaratish:**
    - **Chiziq grafiklar (line plot)**
    - **Scatter plot (nuqta grafik)**
    - **Histogram**
    - **Bar chart (ustun diagramma)**
    - **Pie chart (doira diagramma)** va boshqalar.
3. **Qulay va ixcham kod yozish:**
    - Murakkab grafiklar uchun oddiy bir qator kod kifoya.

4. **Interaktiv vizualizatsiya bilan ma'lumotlarni tahlil qilish:**
    - Ko‘p o‘zgaruvchi bilan ishlash va kategoriyalarni avtomatik ajratish.

Smote (Synthetic Minority Oversampling)

from imblearn.over_sampling import SMOTE — bu **imbalanced-learn** (imblearn) kutubxonasidagi **SMOTE (Synthetic Minority Oversampling Technique)** algoritmini import qilish uchun ishlatiladigan kod. SMOTE **ma'lumotlar to'plamidagi balansni tiklash** uchun ishlatiladi.

SMOTE nima?

SMOTE — **kamchilikdagi sinflarni (minority class)** ortiqcha o'rnaklash (oversampling) orqali sinflar o'rtasidagi nomutanosiblikni hal qilish uchun ishlatiladigan usul.

Masala:

Ko'p real hayotdagi ma'lumotlar to'plamlarida sinflar balanssiz bo‘ladi. Masalan:

- **Tibbiyotda**: 95% sog‘lom va 5% kasallik holatlari.
- **Moliyaviy firibgarlik**: 99% odatiy tranzaksiyalar va 1% firibgarlik.

Nomutanosib ma'lumotlar to‘plami bilan ishlashda mashinani o‘qitish modellari **ko‘pchilik sinfga (majority class)** ko‘proq e'tibor berib, **kamchilik sinfni (minority class)** noto‘g‘ri klassifikatsiya qilishi mumkin.

SMOTE qanday ishlaydi?

1. Kamchilik sinfdagi mavjud o‘rnaklar o‘rtasida **sintetik (yangi) o‘rnaklar** yaratadi.
2. Bu o‘rnaklarni mavjud o‘rnaklar bilan aralashtirib, sinflarni balanslashga yordam beradi.

KLIB

KLib — bu Python kutubxonasi bo‘lib, u **ma'lumotlarni tozalash**, **EDA (Exploratory Data Analysis)**, va **vizualizatsiya** jarayonlarini soddalashtirish uchun mo‘ljallangan. Bu kutubxona yordamida ma'lumotlarni tahlil qilish va tayyorlash jarayonini tezlashtirishingiz mumkin.

A	B	C	D
0	Ha	Qizil	3.5
1	Yo'q	Yashil	2.3

A	B	C	D
1	Ha	Qizil	4.7
0	Yo'q	Yashil	1.1
1	Ha	Ko'k	0.8

Bu yerda:

- A: **Binary** (faqat 0 va 1 bor).
- B: **Matnli kategorik ma'lumot** (Ha/Yo'q).
- C: **Kategoriya (Ranglar)**.
- D: **Sonli ma'lumot**.

#Categorical data

binary = [col for col in df.columns if set(df[col].unique()) <= {0, 1}]

category = [col for col in df.select_dtypes(include = ['object','category']).columns]

category += binary

Nega ustunlarni ajratamiz?

- Sonli ustunlar (masalan, D) bilan **to'g'ridan-to'g'ri ishlay olamiz**, lekin:
    - **Matnli ustunlar (B, C) yoki Binary (A) ma'lumotlar**ni avval kodlashimiz kerak, chunki mashina faqat sonlarni tushunadi.

Kod nima qiladi?

1. **Binary ustunni topadi (A)**:
    - Tekshiradi: "Bu ustunda faqat 0 va 1 bormi?" Ha bo‘lsa, uni **binary** deb belgilaydi.
2. **Matnli kategorik ustunlarni topadi (B, C)**:
    - Tekshiradi: "Bu ustun matnlardan yoki kategoriyalardan iboratmi?" Ha bo‘lsa, uni kategorik ro‘yxatga qo‘shadi.
3. **Hammasini bir joyga yig‘adi**:
    - Binary (A) va matnli kategorik ustunlarni birlashtiradi, shunda ular bilan ishlash oson bo‘ladi.

Natija qanday ko‘rinadi?

- **Binary ustunlar:** ['A']
- **Kategorik ustunlar:** ['B', 'C', 'A']